

Kontrola dat

Typy chyb:

- Chyby měření (přístroje)
- Chyby obsluhy (lidí)
- Nereprezentativnost měření

Charakter chyby:

- Systematická ... lze redukovat
- „Bias“ ... předpoklad normálního rozdělení
- Náhodná ... bez normálního rozdělení
- Náhodná (hrubá)

Způsoby kontroly:

- Porovnání s předběžným polem
- Porovnání naměřených hodnot navzájem

Postupy kontroly:

- Kontrola po krocích
  1. Porovnání s klimatologií
  2. Porovnání se sousedy (průměr)
- Kontrola pomocí optimální interpolace
- Komplexní kontrola, kontrola se provádí zároveň pro všechna data
  1. Nezávislé kontroly dávají větší jistotu
  2. Umožňují odhalit systematické chyby a provést opravu

Příklad kontroly teploty a výšky ze sondáže v NCEP

- Porovnání s 6-hod. předpovědí
- Horizontální kontrola s použitím OI
- Vertikální kontrola – měření v hladině k versus interpolované hodnoty z hladin $k-1$ a $k+1$
- Kontrola hydrostatické rovnováhy
- Kontrola interpolací s vyžitím předchozího a následujícího měření (pouze pro reanalýzy)

Kontrola dat

Příklad metody kontroly:

- Porovnání s předběžným polem
- Porovnání naměřených hodnot navzájem

Postup:

Indikátor kvality:

0 – naměřená hodnota, která prošla kontrolou

1 – nezkontrolovaná hodnota

2 – “podezřelá” hodnota

3 – vyřazená hodnota

Typy kontroly:

- Intervalová kontrola
- Vertikální kontrola (sondáž TEMP)
- Horizontální kontrola (TEMP, SYNOP)
- Kontrola porovnáním s prognózou NWP modelu

Intervalová kontrola

- Porovnání s fyzikálně reálnými hodnotami
(3 - nereálná hodnota)
- Porovnání s klimatologií
(2 - nereálná hodnota, mimo klimatologického intervalu)

Vertikální kontrola TEMP

- TEMP A:
  - p ... tlak
  - z ... výška
  - u, v ... směr a rychlost větru
  - t ... teplota
  - Td ... deficit teploty rosného bodu, rh ... relativní vlhkost
- TEMP B
  - zlom teplotní nebo vlhkostní: p, t, rh
  - zlom ve směru nebo rychlosti větru: p, u, v

Kontrola TEMP A

a) Adiabatická kontrola

$$T(p) = T(p_0)(p/p_0)^\chi$$

$$T'_{k+1} = T_k(p_{k+1}/p_k)^\chi$$

je-li $T_{k+1} - T'_{k+1} < \varepsilon$ pak T_k nebo T_{k+1} je
chybná

$$\varepsilon = 1 \text{ (C)}$$

Možné chyby:

- špatná desetina
- chybná výška stanice

b) Kontrola podle rovnice hydrostatické rovnováhy

$$\frac{dp}{dz} = g\rho$$

$$\frac{p}{\rho} = RT_v$$

}

$$\frac{dp}{dz} = \frac{g}{R} \frac{p}{T_v}$$

$$T_v d \ln p = \frac{g}{R} dz$$

$p \dots$ tlak

$z \dots$ výška

$T_v \dots$ virtuální teplota

$\rho \dots$ hustota

$g \dots$ tíhové zrychlení

$R \dots$ plynová konstanta

Rovnice hydrostatické rovnováhy v diskrétním tvaru:

$$\frac{R}{2g} \left(T_{v(k+1)} + T_{v(k)} \ln \left(\frac{p_{k+1}}{p_k} \right) \right) = z_{k+1} - z_k$$

Test splnění rovnice hydrostatické rovnováhy:

$$\left| \frac{R}{2g} (T_{v(k+1)} + T_{v(k)}) \ln \left(\frac{p_{k+1}}{p_k} \right) - (z_{k+1} - z_k) \right| \leq \varepsilon(k, k+1)$$

OK

$$\left| \frac{R}{2g} (T_{v(k+1)} + T_{v(k)}) \ln \left(\frac{p_{k+1}}{p_k} \right) - (z_{k+1} - z_k) \right| > \varepsilon(k, k+1)$$

chyba

$$d(k, k+1) = \frac{R}{2g} (T_{v(k+1)} + T_{v(k)}) \ln \left(\frac{p_{k+1}}{p_k} \right) - (z_{k+1} - z_k)$$

V hladině k je chyba? Jak určit kde?

Je-li $d(k, k+1)d(k-1, k) > 0$ pak T_k je chybná

Je-li $d(k, k+1)d(k-1, k) < 0$ pak z_k je chybná

c) Kontrola větru

k je hladina

$$| u_{hel}(k) - u_{hel}(k+1) | \leq \varepsilon(v(k), v(k+1)) \quad \text{OK}$$

$$> \varepsilon(v(k), v(k+1)) \quad \text{chyba}$$

$$| v(k) - v(k+1) | \leq \varepsilon'(v(k), v(k+1)) \quad \text{OK}$$

$$> \varepsilon'(v(k), v(k+1)) \quad \text{chyba}$$

Kontrola TEMP B

- Doplnění interpolací z TEMP A

T, RH ... funkce $\log(p)$

z ... z rovnice hydrostatické rovnováhy
(integrace zdola a shora, vypočte se průměr)

u, v ... funkce p

- Kontrola ?

výpočet hodnoty TEMP A ze sousedních hodnot TEMP B

Horizontální kontrola

Statistická interpolace dává odhad chyby E_a .

Kontrola: porovnání teoretické chyby E_a se skutečným rozdílem

A ... interpolovaná hodnota

B ... naměřená hodnota

K ... tolerance ($k = 4$)

je-li $|A - B| \leq kE_a$ pak OK

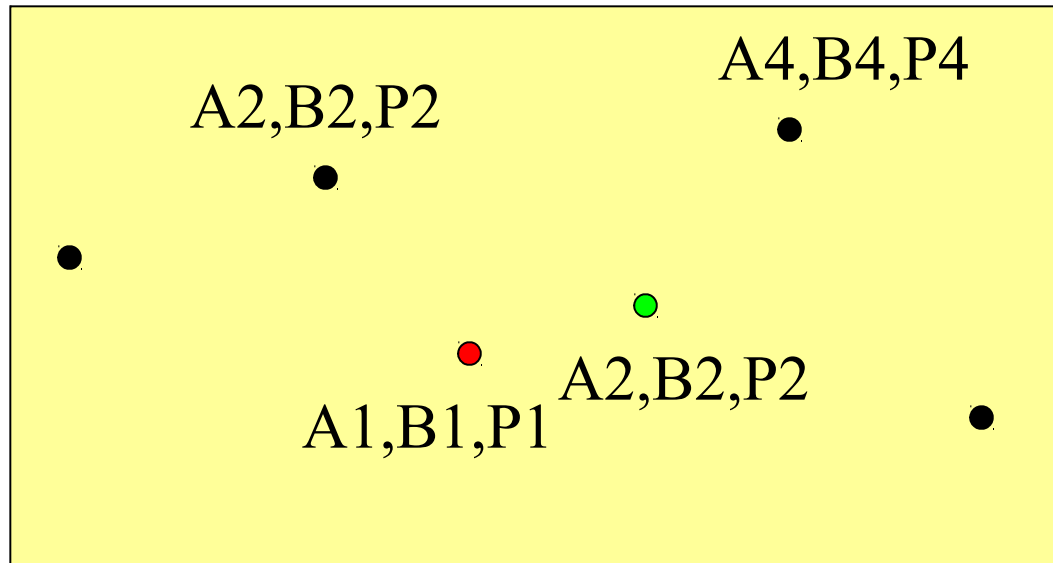
je-li $|A - B| > kE_a$ pak chyba (kde?)

Metoda dvojic

Kontrola po dvojicih

$$A_1 = P_1 + \frac{\text{kor}(1,2)}{1 + \left(\frac{E_B}{E_P}\right)^2} (B_2 - P_2)$$

$$\left(\frac{E_A}{E_P}\right)^2 = 1 - \frac{\text{kor}(1,2)^2}{1 + \left(\frac{E_B}{E_P}\right)^2}$$

Kontrola dat – časová kontrola

Naměřené hodnoty v čase t_1, t_2 :

$$B_1 = B(t_1)$$

$$B_2 = B(t_2)$$

$$A_2 = P_2 + \frac{\text{kor}(1,2)}{1 + \left(\frac{E_B}{E_P}\right)^2} (B_1 - P_1)$$

Interpolovaná hodnota A_2

$$\left(\frac{E_A}{E_P}\right)^2 = 1 - \frac{\text{kor}(1,2)^2}{1 + \left(\frac{E_B}{E_P}\right)^2}$$

Chyba interpolace E_A